

rostra

maart nr. 23

redaktie

Frank van den Tempel
Joris Vogelaar
Paul Feldman
A.M.M. van der Horst
L.J. Zimmerman

lay out + ideeën

Joris Vogelaar

acquisitie

Frank van den Tempel

redaktie adres

Jodenbreestraat 23
Amsterdam 1001
Kamer 2167
Tel. 525 - 4120

redactioneel

In de eerste plaats willen wij hartelijk dank zeggen voor de zeer goede reacties die wij over het februari-nummer hebben binnengekregen. Vol goede moed zijn wij dan ook onmiddellijk aan de slag gegaan voor dit nummer en hebben wij geprobeerd dezelfde kwaliteit te handhaven.

De taak die wij ons in het begin gesteld hebben om in Rostra discussies op gang te brengen en te houden, lijkt ons wat betreft de marxistische leerstoel zeer wel verwezenlijkt. Wij danken hierbij dan ook F.Vernooy met zijn reactie op het stuk van Prof. Zahn. Wij zullen het als onze taak blijven zien om iedereen in de fakulteit te stimuleren ook eens een stukje voor Rostra te schrijven.

De Redaktie

De mentor is aangesteld om te voorzien in een behoefte aan algemene studiebegeleiding, vnl. voor eerstejaars economiestudenten.

Om aan het begrip "mentor" wat inhoud te geven, is het misschien niet gek dat ik iets over algemene studiebegeleiding en eerstejaars studenten zeg.

De begeleiding vindt plaats in het kader van de propedeusestudie. Binnen dat kader kan iets gezegd worden over de moeilijkheidsgraad van de gedoceede stof, de verdeling van de stof over de af te leggen toetsen, de zwaarte van de toetsen, de beoordeling van de resultaten, het contact tussen docenten en studenten, en ga zo maar door.

Geprobeerd wordt de studenten in bovengenoemd kader in te passen, zowel als groep, dan wel als individu.

Aangezien geen enkele organisatie, ook niet de organisatie van de propedeuse, kan worden opgebouwd tot ieders tevredenheid, moet je voorzichtig zijn met het woord "inpassen". Dit zou er al gauw op kunnen uitdraaien, dat die inpassing van de studenten alleen als een aanpassing wordt gezien, waardoor een stuk creativiteit verloren gaat. De studenten hebben in dat geval niets te vertellen over hun studie; niet als groep en niet als individu.

Ik wil niet in herhalingen treden over wat er in de loop der jaren gedaan is om deze situatie te doorbreken. Wel kan worden gezegd, dat één en ander is gewijzigd, maar we moeten net zo lang sleutelen tot de beste oplossing gevonden is.

De mentor staat bij dit proces ergens tussen de studenten en docenten. Misschien kan dit het beste toegelicht worden door een opsomming van de taken van de mentor:

1) Ten aanzien van de studenten als groep

- het organiseren van introductiedagen voor aankomende economiestudenten en
- het vormen van mentorgroepjes. Het doel van de mentorgroepjes is:

a) de mogelijkheid voor propedeusestudenten om hun oordeel te geven over de colleges, de moeilijkheidsgraad van de gedoceede stof, de te bestuderen boeken, de diverse docenten, enz.

De mentor bespreekt de diverse op- en aanmerkingen van de studenten met de betrokken docenten. De ervaring leert dat dit verhelderend werkt voor beide partijen.

b) uit de mentorgroepjes worden drie studentenvertegenwoordigers gevraagd als vertegenwoordigers in de propedeuse-raad (overlegorgaan voor de eerstejaarsstudie).

2) Ten aanzien van de student als individu

- adviseren en meehelpen zoeken naar een oplossing in al gevallen, waarbij de student buiten het geplande kader van de propedeuse valt of dreigt te vallen.

In verband hiermee verwijs ik naar de studiegids:

"Ook kan er een beroep op de mentor worden gedaan indien de studie niet het gewenste verloop heeft omdat men bijvoorbeeld werkstudent is, langdurig ziek is, als buitenlander taalproblemen heeft of door omstandigheden niet het begin van de cursus heeft kunnen volgen.

Tevens is de mentor beschikbaar voor het verstrekken van inlichtingen omtrent de studie".

Ik ben elke donderdag te bereiken van 10 tot 1 uur in kamer 3321, Jodenbreestraat 23. Het telefoonnummer is 5254171.

L.H.G. Hoornweg

VOORPLAAT: WINTER ZONDER SNEEUW... } NAAR KEUZE.
WACHTEND OP HET VOORJAAR... }

DR. PAIS GEINTERVIEWD

door Paul Feldman
Ad van der Ven
Joris Vogelaar

ROSTRA: Waarom bent U pas later gepromoveerd?

PAIS: Ik heb oorspronkelijk een ander onderwerp gehad; daar ben ik een aantal jaren mee bezig geweest. Maar door een veelheid van redenen is dat boek niet afgemaakt. Het was wel voor 90% gereed, maar op het ogenblik dat ik de 'finishing touch' moest aanbrengen, verloor ik een beetje de interesse in het onderwerp en nam ik iets, dat mij meer interesseerde. Vergeet ook niet, dat ik alvorens bij de universiteit te komen, een aantal jaren in het bedrijfsleven bij de overheid heb gewerkt. De aandrang om te promoveren is dan iets minder vanzelfsprekend dan wanneer je bij de universiteit werkt.

ROSTRA: Vanwaar Uw grote belangstelling voor het consumptief krediet?

PAIS: Voordat ik bij de universiteit kwam, heb ik gewerkt bij de Rijkspostspaarbank. Laatstelijk was ik daar het hoofd van economische en statistische zaken en in het kader van de analyse van gezinsbesparingen was het natuurlijk wel interessant om te weten, hoeveel er vooraf gespaard werd en hoeveel achteraf. Bovendien had ik ook een aantal artikelen over dit onderwerp geschreven.

Op vrijdag 5 januari jl. is de heer A. Pais, lector aan de Economische Fakuliteit van de Universiteit van Amsterdam, gepromoveerd. De titel van zijn proefschrift luidt: ON THE INCIDENCE OF CONSUMER CREDIT IN THE NETHERLANDS IN THE NINETEENSIXTIES. In deze studie wordt de groei van het consumptief krediet in Nederland gedurende de jaren zestig geanalyseerd. Daarbij wordt in het bijzonder aan een tweetal hoofdthema's aandacht geschonken. In de eerste plaats is onderzocht welk soort mensen van consumptief krediet gebruik maakt. Het tweede deel van het onderzoek betreft de vraag of de overheidsmaatregelen met betrekking tot het consumptief krediet (met name wijzigingen in verplichte aanbetalingspercentages en in toegestane maximum looptijd van kredieten) een merkbaar effect hebben gehad op het kredietgebruik (en daardoor op de de consumptieve vraag). Het blijkt dat dergelijke conjunctuurpolitieke maatregelen een kwantitatief effect hebben gehad in de orde van grootte van maximaal ongeveer anderhalf procent van het bedrag, dat in een gegeven jaar aan duurzame consumptiegoederen is besteed.

ROSTRA: Enige tijd geleden stond in de krant een bericht, dat het de konsument nog gemakkelijker wordt gemaakt om krediet te nemen; de afbetalingsnormen zijn verzwakt. Werkt dit niet bevorderend voor de inflatie?

PAIS: Ik heb berekend dat het effect op jaarbasis van die maatregelen in de orde van grootte van zeg f.100 miljoen maximaal is en op een nationaal inkomen van ver over de f.100 miljard moet U natuurlijk wel beseffen, dat het effect betrekkelijk gering is.

ROSTRA: U hebt gezegd politiek en wetenschap strikt gescheiden te willen houden. De keuze van het onderwerp voor Uw proefschrift lijkt ons echter een persoonlijke keuze, die toch zeker een verband heeft met een politieke opstelling.

PAIS: Wanneer ik zeg dat ik politiek en wetenschap strikt gescheiden wil houden dan moet U niet de indruk krijgen dat tegenover U een gespleten iemand zit, die de zaken niet voor zichzelf weet te integreren. Wat ik bedoeld heb is dit: wanneer ik aan de universiteit werkzaam ben, dan werk ik daar als wetenschapsman en als zodanig wil ik mijn oordeel niet laten vertroebelen door een politiek of wereldbeschouwelijk 'parti pris'. Ik vind dat je de wetenschap zo waardevrij mogelijk moet bedrijven.

Scheltema & Holkema Boekhandel b.v.

filiaal economisch-juridisch

Grimburgwal 4 tel. 020-248272

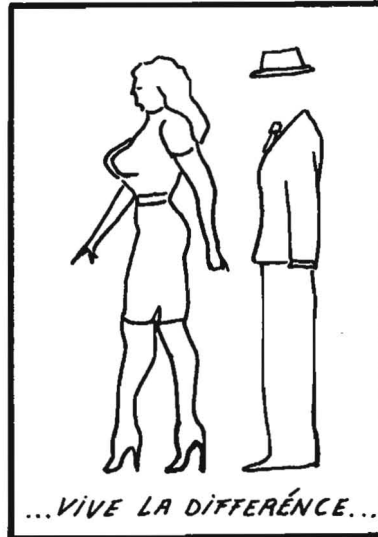
ROSTRA: U heeft wel eens een scheut marxisme in het onderwijs gedaan. Vindt U, dat daar meer aandacht aan geschonken moet worden?

PAIS: Het marxisme is een bijzonder belangrijk hoofdstuk uit onze dogmengeschiedenis. Het heeft nog tot in onze dagen belangrijke re-percussies en ik vind dat het gewoon noodzakelijk is, dat men van Marx en het marxisme althans in grote lijnen iets weet! Dat is punt één. In de tweede plaats een opmerking over de lezingencyclus die nu wordt voorgesteld. We hebben namelijk als commissie voor de gastkolleges van deze fakulteit geprobeerd een mooi geïntegreerd pakket waarin ook aan het marxisme ruim aandacht wordt geschonken op te stellen. Twee kanttekeningen daarbij: de eerste is, dat als je daarvoor sprekers uitnodigt het natuurlijk wel figuren moeten zijn van hoog wetenschappelijk niveau want anders krijg je een beetje kretologie. Een tweede opmerking: ik zie persoonlijk als wetenschap geen marxistische economie bestaan; ik zie geen kapitalistische economie bestaan. Ik zie een economische wetenschap die in staat is om maatschappelijke stelsels van de meest uiteenlopende soort te analyseren; dat kan een marxistisch economisch stelsel zijn en noem maar op. Ik geloof dat keuze voor marxisme, kapitalisme, althans voor zover het ideologisch bepaald is, buiten-economische zaken zijn, maar die als zodanig geen voorwerp zijn van economische analyse. Ik vind wel, dat de op het marxisme gebaseerde visie op het economisch leven, als je het zuiver economisch bekijkt, ook wel te brengen is binnen het kader van ons vak, maar dan nog zou ik eerder willen spreken van een marxistische analyse van de economie, dan van marxistische economie. Ik ken namelijk één economische wetenschap die met een begrip-penapparaat de meest uiteenlopende zaken kan analyseren.

ROSTRA: Bent U in de long run voorstander van een leerstoel marxistische economie?

PAIS: Ik geloof niet, dat het onmogelijk is om aan dit onderwerp binnen de huidige opzet van ons vak voldoende aandacht te geven.

ROSTRA: Hoe zijn Uw ideeën over de metro, die U onlangs in De Telegraaf heeft gepubliceerd, ontvangen in de gemeenteraad?

PAIS: De reacties, die ik heb ontvangen - ook uit de burgerij - zijn erg positief. Laat ik heel kort zeggen: de Amsterdamse structuur en ook de financiële consequenties brengen met zich mee, dat een ondergronds stads-spoorstelsel in het hart van de stad onhaalbaar is, althans in deze generatie. Toch blijft er behoefte aan verbetering van het openbaar vervoer. Maar ik wil zeggen: én financieel, én sociaal én ook economisch is die zaak in de ondergrondse vorm niet haalbaar, moeten we ook niet nastreven, want dan gaat het ten koste van zoveel leefbaarheidsvoorzieningen in deze

stad. Als we ons investerings-programma voor een overgroot deel gaan vastprikken op die metrolijn, op die éne metrolijn, ach! dan kunnen we in deze stad niks meer doen, terwijl er in deze stad Amsterdam zo ontzaglijk veel problemen zijn. Samenvattend: de reacties, die ik tot dusver heb gekregen zijn, als ik dus even politieke naïjver verdiskonteer, zeer positief.

ROSTRA: Wat denkt U van de f1000 en speciaal over de maatregelen van Van Veen?

PAIS: We komen meer op politiek terrein dan mij lief is. Sta mij toe dat ik mij van oordeel over de landspolitiek in dit stadium onthoud. Maar ik wil niet de indruk wekken, dat ik hier geen mening over heb; mijn mening is altijd geweest, dat ik er niet op tegen ben, dat er een hoger kollegegeld wordt geheven. Maar ik stel daarbij als voorwaarde, dat het dan wordt gekompleteerd met een waterdicht systeem van studiefinanciering. Het één doen en het ander laten is volgens mij verkeerd.

ROSTRA: Er wordt de laatste tijd erg veel gesproken over de maatschappelijke positie van de vrouw. Wilt U daar iets over zeggen?

PAIS: Ik geloof, dat een volwaardige maatschappelijke positie voor de vrouw natuurlijk op zo kort mogelijke termijn moet worden nagestreefd, zonder afbreuk te doen aan de gelukkig nog steeds bestaande verschillen tussen man en vrouw. Vive la différence! Hè, dat is die kreet uit de Franse nationale vergadering, dat is altijd nog een kreet, die me uit het hart gegrepen is.

laatste

nieuws

Tijdens de vergadering op de propedeuseraad op 19 febr. werd over zeer fundamentele zaken gesproken:

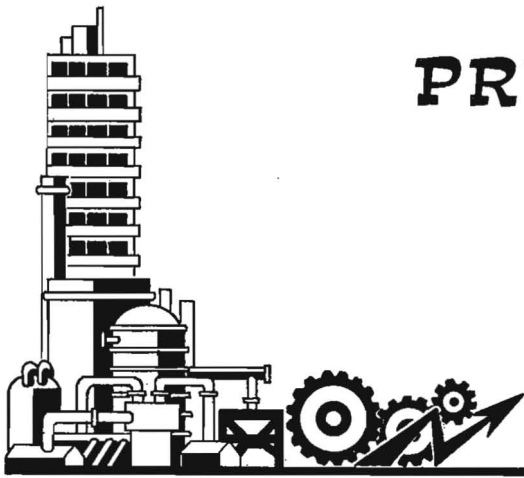
1. de inhoud van het onderwijs in de propedeuse;
2. het 46-puntensysteem, waardoor in de beoordeling van individuele gevallen een sterk subjectief element wordt ingevoerd. Hiervoor had de Aktiegroep een stuk opgesteld met een bijlage, waarin berekend wordt dat ingeval van deze 46-puntenregeling maximaal 42% zal slagen voor de propedeuse.

Als resultaat wordt het 46-puntensysteem opnieuw ter discussie gesteld en zal geplaatst worden tegenover de eis van de eerstejaars, namelijk: Herkansingstentamens voor iedereen, die zakt voor één of meer kerntoetsen; in dit geval wordt immers een objectief criterium toegepast, waaraan niet valt te tornen.

Er wordt ook gediscussieerd over de inhoud van het onderwijs. In de loop van de akties is het verband tussen studie-inhoud, studieduur en selectie sterk aan het licht getreden. Immers, vanaf het begin van de akties hebben de studenten geëist dat geen studievershraling mocht plaatsvinden, maar dat de studieduur moet worden verlengd.

Aktiegroep Economen

PRIJSPOLITIEK VAN DE GROTE ONDERNEMING

Terwijl de nadruk in de economische theorie vroeger lag op de structurele aspecten van concentraties, komt nu de nadruk te liggen op de gedragsaspecten daarvan. In de Verenigde Staten heerst voorts de overtuiging, dat wij het meest kunnen leren van daadwerkelijk onderzoek van de economische praktijk, en niet door het bestuderen van theorieën. Langs deze weg wordt een hoeveelheid kennis gestructureerd die niet zozeer een theorie van het oligopolie vertegenwoordigt als wel een groeiend concept van prijsgedrag. Eris nu een paradigma (= wetenschappelijk patroon) aan onderzoek ontleend, dan toekomstig gedrag beter voorspelt dan elk bekend ander.

OMZET DAALT: PRIJS STIJGT

Tijdens de recessies van de jaren 1954 en 1958 deden zich prijsreacties voor, die op grond van de gangbare theorie niet konden worden voorspeld. Deze "perverse" prijsflexibiliteit deed zich voor als aanmerkelijke prijsverhoging bij afnemende vraag. Tegenover dit gedrag van grote ondernemingen stond dat van ondernemingen onder omstandigheden van zware concurrentie. Ter illustratie diene fig. 1. Opgemerkt moet worden, dat genoemde konstateringen op uitvoerige statistische analyse volgens uiteenlopende methoden zijn gebaseerd.

Bij het onderzoek naar verklaringsgronden voor dit fenomeen werd de prijs-opbouw van grote ondernemingen onderzocht, uitgaande van het standaardomzetvolume. Bij deze omzet blijkt de prijs te zijn opgebouwd uit vergoedingen voor verbruik van grondstoffen, arbeidslonen, vaste kosten en een zekere winstmarge. Varieert nu het volume in neerwaartse richting, dan blijft het materiaalverbruik per eenheid produkt nagenoeg konstant. De arbeidsproductiviteit varieert met de output, zodat wij hier een oplopende lijn vinden. Dit gaat ook op voor de vaste kosten, die immers door een geringer aantal eenheden output kunnen worden gedragen. Zie fig. 2.

Verslag van een gastcollege door Prof. Dr. J.M. Blair

Professor Blair is dekaan van de economische fakulteit aan de Universiteit van Zuid-Florida. Hij is tevens lid van de Federal Trade Commission, een subcommissie van de Amerikaanse Senaat, die zich met Antitrust-zaken bezig houdt.

Doordat de onderneming tegen concurrerende producenten moet opbieden teneinde op nu schaarse grondstoffen beslag te kunnen leggen, stijgen de prijzen voor de input. Onder deze marktkondities is echter de onderneming allerminst geneigd haar marge te laten verkrappen. Zij verhoogt dus haar prijzen en beschermt haar marge. Toch zijn deze verhogingen relatief bescheiden van omvang, aangezien de stijging in grondstoffen en arbeidslonen althans ten dele wordt gekompenseerd door voortdurende daling van de vaste kosten per eenheid produkt.

OMZET STIJGT: PRIJS STIJGT

Blijft nu de feitelijke afzet ten achter bij het standaardvolume, dan moeten, wil men nog winst maken, de prijzen worden herzien. Aangezien het echter steeds enige tijd in beslag neemt, vóór men zich realiseert, dat de vraag is teruggelopen, moet die herziening wel schoksgewijze gebeuren. Hierin ligt de verklaring van de zaagtaand van prijsstelling bij afnemende output.

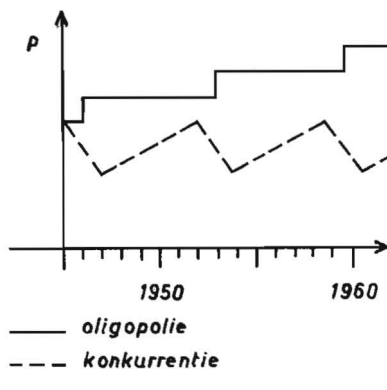
Beschouwen zij nu het geval, dat de afzet stijgt boven het standaardvolume. Nu is de onderneming niet geneigd haar prijzen te verlagen. Haar winstmarge stijgt, aangezien de prijzen bij dalende kosten stabiel blijven. Hieraan is echter een grens gesteld door schaarste op de grondstoffenmarkt. Een soortgelijke redenering gaat op voor de andere factormarkten. **PROEF OP DE SOM**

Heeft dit patroon zich, na zijn vastlegging, nog herhaald? M.a.w.: heeft dit model voorspellende waarde?

De beperking van het geldvolume door de Amerikaanse overheid in 1970 had een mini-depressie ten gevolge. Deze mini-depressie werd begeleid door een additionele inflatie. Daarom werd in 1971 een strakke loonen prijsbeheersing ingevoerd.

Daarnaast kan ook aan de hand van statistisch materiaal de juistheid van het model worden geverifieerd. De markt-definitie van de Amerikaanse statistiek omvat het gehele territorium. →

1 perverse prijsflexibiliteit

WINST EN STANDAARDVOLUME

De winstmarge wordt door de onderneming bij standaardvolume vastgelegd: op dat moment is de onderneming vrij om haar prijzen te stellen. De kostprijs, waar deze marge boven op wordt gelegd moet worden verstaan als integrale kostprijs.

De wijze waarop de groote van het standaardvolume wordt bepaald is betrekkelijk arbitrair. General Motors gaat van het beginsel uit, dat de omzet van 180 dagen de volle dekking van de integrale kostprijs + marge moeten opleveren. (dwz dat de vaste kosten in die tijd gedekt moeten worden - Th).

het voorstel van de propedeuse-raad in wezen nadelig voor de studenten is. Hierdoor veranderden de eerstejaars hun mening, die aanvankelijk berustte op demagogische voorspiegelingen maar die nu gevormd is door rijp beraad en volstrekt zakelijke overwegingen.

Inmiddels gaat het ook slecht met de kandidaatsfase. Slechts enkele van de 125 betreffende

studenten hebben hun examens behaald binnen de gestelde termijn van één jaar en drie maanden. Wij konkluderen hieruit, dat de herstructurering volstrekt ondeugdelijke maatregelen bevat. De bezetting van het Instituut voor Bedrijfseconomie en Accountancy in mei 1971 had niet ten onrechte plaatsgevonden, vooral ook nu de geschiedenis ons in het gelijk heeft gesteld. Verdere handhaving van de gestelde studieduur vinden

wij dan ook volstrekt ridikuul. Wij eisen daarom dat niet gekapt wordt in het bestaande studieprogramma en dat de studieduur wordt verlengd.

Aktiegroep Economen

marxisme

aan de economische
fakulteit

rostra 22

over MARXISME gesproken

marxisme

door Fons Vernooij

In Rostra nr. 22 van febr. 1973 stond een artikel van Prof. Zahn onder het hoofd: "Over Marxisme gesproken". Hierin zet hij naar aanleiding van een onlangs gehouden discussie uiteen hoe de sociologie zich ontwikkeld heeft als kritiek op het apriorisme van Marx, hoe de dogmatiese marxisten daarbij achtergebleven zijn en hoe gestreefd moet worden naar een vruchtbare discussie, als men tenminste discussiëren wil. Maar waar gaat het stuk in wezen over? Zahn eist voor de burgerlijke wetenschap het alleenrecht van krities bezig zijn op. Hij veroordeelt de marxisten om hun dogmatisme en meent zelfs namens Marx te moeten stellen, dat deze veel van zijn leerstellingen niet meer vast zou kunnen houden.

Echter, kent Zahn die "leerstellingen" wel? Hij spreekt over "de leer van Marx", over "het apriorisme van Marx", over "marxistische geloofswaarheden", enz. Wat wordt daar allemaal mee gesuggerd? Ja, wordt er eigenlijk wel over Marxisme gesproken? Zijn polemiek richt zich in wezen uitsluitend op een beperkte groep marxisten. In de tweede alinea lezen we: "De meesten, die zich marxisten noemen zijn dogmatiese marxisten. (sic!) Dat wil letterlijk zeggen, gelovigen, die op veelomvattende maatschappelijke en economische vraagstukken reeds antwoorden klaar hebben. Daar tegenover staat kritische wetenschap, die twijfelt en niet ophoudt te twijfelen. De economische sociologie mag dan niet altijd de goede weg volgen, één ding staat vast: zij is geen dogmatisch leerstelsel..." Enkele regels die vele vragen oproepen. a. Zijn alleen zij die zich marxist noemen, marxist, of zou het marxisme een wetenschappelijk denksysteem zijn, wat mensen marxist maakt of ze zich zo noemen of niet.

b. Waarom worden dogmatiese marxisten afgesplitst en alleen zij in de loop van het stuk als tegenpartij in de polemiek gekozen? Het stuk heet toch "over marxisme gesproken"? Dit speelt temeer, daar deze dogmatici weggedefinieerd worden als zijnde "gelovigen", die niet krities zijn. (Een later in het artikel gedane uitspraak: "Een dogmatiese marxist gedraagt zich niet als een kritische wetenschapsman", kan dan ook ontzenuwd worden als een tautologie. Immers ze zijn als zodanig gedefinieerd.) c. Is het niet ietwat grotesk om tegenover de dogmatiese marxisten de kritiese wetenschap te stellen en vervolgens te suggereren, dat de economiese sociologie daar geheel onder te rekenen valt? In zijn aanhef van het artikel stelt Zahn zich op tegenover - sommige mensen, die van mening zijn dat het de taak is van de economiese sociologie om de vooronderstellingen van de burgerlijke economie op de korrel te nemen -.

Ja, ja, wat denken die dogmatiese mensen wel, om een wetenschap "die twijfelt en niet ophoudt te twijfelen" de taak op te leggen om een deel van haar eigen vooronderstellingen eens krities door te lichten. Stel je voor. (Economische sociologie is in wezen niet anders dan het samensmelten van burgerlijke economie en burgerlijke sociologie en als zodanig geen zelfstandige wetenschap.)

Nee, laten we eens ophouden met die vertekende beelden van het marxisme en trachten de verhoudingen wat zuiverder te stellen. De burgerlijke wetenschap eist het alleenrecht op van wetenschap te zijn. Ze zegt de allesomvattende structuur voor het kennen te zijn en alle stromingen daarbinnen te kunnen rangschikken. Ook Zahn baseert op dit vooroordeel zijn uitspraken, zoals dat het marxisme aan de orde moet komen in de daarvoor in aanmerking komende vakken, dat hij marxisme beschouwt als studie-object van de sociologie en dat de sociologie zich ontwikkeld heeft tot moderne wetenschap als kritiek op het marxisme. Zelfs Wertheim, die in zijn theorie over de tegenwaarden (zie diens boek Evolutie en Revolutie) deze alomvattendheid tracht te weerleggen, neemt hij op in het koor van burgerlijke sociologen.

De marxistische wetenschap daarentegen erkent het bestaan van verschillende wetenschappelijke denksystemen. De derde scholensrijd in de duitse sociologie brengt dit duidelijk tot uitdrukking.

Laten we die aanspraken op alleenrecht dus dubieus stellen en even aannemen dat marxisme en burgerlijke (sociale) wetenschap naast elkaar zijn te plaatsen. Laten we ook het antagonisme tussen dogmaties marxisme en kritiese wetenschap, zoals Zahn dat doet, vallen en erkennen dat beide dogmatici en beide kritiese mensen kunnen tellen en wellicht ook zullen tellen. Wat levert deze vergelijking dan op? Het marxisme tracht vanuit bepaalde filosofiese overwegingen via een dialektiese benadering inzicht te krijgen in hoe de maatschappij in haar essentiële trekken zich verandert. (Een uitgebreid misverstand is dat marxisme en vooral marxistische economie zou samenhangen met centraal geleide stelsels. Het tegendeel is waar. Das Kapital, de basis van de marxistische benadering, is een analyse van het kapitalistische stelsel, zoals dat nog steeds bestaat). De burgerlijke wetenschap tracht vanuit bepaalde filosofiese overwegingen via een meestal positivistiese benadering inzicht te krijgen in hoe de maatschappij funktioneert en hoe zij zich verandert binnen de essentiële structuren.

Om inzicht in het geheel te krijgen bestudeert het marxisme de maatschappij in haar geheel en duldt slechts opsplitsing in diverse disciplines indien voor de analyse van haar problemen alle relevante informatie wordt

bestudeerd, en niet slechts het deel dat ligt binnen het terrein van de discipline. Voor marxistische economie betekent dat, dat men zich niet tevreden stelt met louter economiese informatie om economiese problemen te bestuderen. Een algemene maatschappijvisie blijft derhalve een eerste vereiste en daar in deze visie het subjektieve element nauwelijks ontweken kan worden ontkent zij de mogelijkheden voor waardevrije wetenschap.

Burgerlijke sociale wetenschap, inclusief de economie, gaat er van uit dat opsplitsing in streng gescheiden disciplines onweerlegbaar juist is. Net als in de natuurwetenschappen is het terrein van onderzoek opgesplitst in deelgebieden gebaseerd op een axiomatische aanname van evenzovele "kenobjekten". Burgerlijke economie gaat uit van een ekonomies kenobjekt, wat zoveel inhoudt als dat zij ekonomiese problemen bestudeert en zich daarbij beperkt tot ekonomiese informatie. Zij geeft een lijstje van data van economie op en zegt daarvan uit te gaan. Maar welke ekonom bestudeert die data? Wie verdiept zich in de resultaten van andere wetenschappen? Er wordt gepraat over "verwachtingen", "behoefte" en zelfs over een inflatie "syndroom", maar wie slaat een psychologies of sociologies handboek na?

De vraag rijst hierbij hoe zinvol het is om de resultaten van andere disciplines na te slaan. Hierop is niet zonder meer een positief antwoord te geven. Want zijn die andere disciplines niet net zo geïsoleerd? De opsplitsing in disciplines is dermate rigoreus doorgevoerd en onderlinge wisselwerking dermate afgekapt, dat betwijfeld mag worden of de resultaten wel equivalent zijn aan de resultaten van de natuurwetenschappen, waar het studieobject bewezen heeft wel geschikt te zijn voor verdoerde opsplitsing. Waarom dan wel? Dat natuurwetenschappen zoveel langer bezig zouden zijn is een goedkoop argument, gezien de geweldige toename in wetenschappers en financiën voor onderzoek gedurende de laatste vijftig jaar. Met zoveel mensen en geld moet die aanvankelijke achterstand snel weg te werken zijn. Het essentiële verschil is eerder de verschillende verhouding tussen de verandering van een objekt en de tijd waarin dat gebeurt. Een bioloog kan rustig aannemen, dat de scheikundige processen zich niet veranderen tijdens zijn studie. Alleen het inzicht erin neemt toe en daar moet hij in mee gaan. Een sociale wetenschapper kan er niet vanuit gaan dat bepaalde basisprocessen zich niet veranderen. Niet alleen het inzicht neemt toe, maar het wordt tevens anachronisties. Nieuwe inzichten zijn nodig omdat nieuwe processen optreden. D.m.v. de (comparatieve) statika en d.m.v. ceteris paribus clauses tracht men

<u>RESULTATEN DOKTORAALSTUDIE SEPT. T/M DEC. 1972</u>	gest.	afgew.	aantal deeln.
<u>KLEIN</u>			
Staatshuishoudkunde	64	21	85
Bedrijfshuishoudk.	52	3	55
<u>GROOT</u>			
Staatshuishoudkunde	55	3	58
Bedrijfshuishoudk.	120	25	145
<u>RESULTATEN DOKTORAALSTUDIE SEPT. T/M DEC. 1972, C-VAKKEN</u>			
Econ.sociologie	27	3	30
Inl. besliskunde	24	-	24
Burgerlijk en Handelsrecht	21	1	22
Verkeer en Vervoer	17	-	17
Belastingrecht	12	3	15
Niet-Westerse sociologie	11	-	11
Adm.organisatie	8	-	8
Inl.autom.inform.verwerking	7	-	7
Statist. analyse	7	-	7
Bouweconomie	5	-	5
Econ.minder ontw. gebieden	1	-	1
Econ.geschiedenis	1	-	1
Econometrie II	-	1	1
Faculteitsbureau februari 1973			

dit verschil veelal te elimineren maar daarbij valt een van de meest essentiële factoren, de tijdsfaktor, weg, zonder dat daarvoor rekenschap wordt afgelegd. De theorieën worden a-histories.

Zo kan een socioloog er niet van uitgaan dat ekonomiese basisstructuren gegeven zijn. De ontwikkeling van deze structuren moet zelf geanalyseerd worden. Een socioloog die dat doet en zich verstrikt in eenzijdige (in casu sociologiese) benaderingen en in akademiese terminologie, kan nooit verder reiken dan het oplossen van problemen binnen de bestaande algemene structuren. Om van deze wetenschap te verwachten, dat zij "alle problemen in de wereld uit enkele fundamentele gegevens zouden kunnen verklaren" is op methodologiese gronden al uitgesloten. Dat degenen die dit toch verwachten "aansonds teleurgesteld" moeten worden, zoals Zahn schrijft, is niet nodig. Als je je afsluit voor de vereiste informatie, kun je bij voorbaat beredeneren dat je het probleem niet op kunt lossen.

Ook de ekonomiese wetenschap is door dezelfde methodologiese vooroordelen gedwongen zich te beperken tot één aspect van de maatschappijstructuren (kenobjekt is immers het ekonomies aspekt). Net als de sociologie is zij aldus alleen in staat tot het oplossen van

problemen, die binnen de bestaande maatschappij structuur kunnen worden aangepakt. Daarmee stellen beide disciplines (en niet alleen deze twee, maar ook andere, die zich op dezelfde methodologische vooroordelen baseren) zich in dienst van de in stand-houding van een bepaalde maatschappelijke orde. Hiermee stel ik niet dat het marxisme de essentie-problemen wel zonder meer kan oplossen, maar zij wordt in elk geval niet gehinderd door deze methodologische beperkingen.

En de economische sociologie? Net als veel andere multidisciplinaire studies heeft zij het nadeel dat zij geen originele benadering is. Een studieobject wordt eerst vanuit twee eenzijdige methodes belicht om die vervolgens samen te voegen. Maar zijn de wederzijdse vertekeningen hiermee ongedaan gemaakt? Zijn de verwaarloosde onderlingen samenhangen tussen de economische en sociologische aspecten ineens wel verwerkt in de synthese-theorie? Dit moet betwijfeld worden.

Door de belofte van een geïntegreerde studie van de economische en sociologische aspecten van de bestaande orde komt de economische sociologie in onze fakulteit het meest in aanmerking om in het studieprogramma opgenomen te worden teneinde meer inzicht te verkrijgen in deze orde en om van daar uit een kritiek te leveren op de rol die de economische wetenschap speelt binnen die bestaande orde. Echte kritische wetenschap zou dan mogelijk zijn. Door de aanpak die nu echter gevolgd wordt, i.e. het samensmelten van wetenschappen, is die belofte van haar kracht ontdaan. Economische sociologie is onmachtig geworden om de maatschappij structuur zelf te analyseren, omdat ze mank gaat aan dezelfde methodologische vooroordelen als de afzonderlijke disciplines.

Marxisme doet een poging om wel tot een fundamenteel totale benadering te komen (er is hier niet eens een term voor, want "multi-" en "interdisciplinair" vooronderstellen reeds de (Weberiaanse) opsplitsing in disciplines).

Als Zahn werkelijk een vruchtbare discussie wil en daarbij zelf nog zegt: "verondersteld dat men inderdaad wil discussiëren" laat hij dan het marxisme op zijn juiste waarde schatten en er mede voor zorgen dat er een leerstoel Marxistiese Economie gekreëerd wordt. Alleen dan ontstaat enige tegenwicht voor de burgerlijke economie, die op dit moment de economische fakulteit monopoliseert. Want wie wil er nu eigenlijk niet discussiëren? Het huidige programma is dermate intolerant, dat men een echte discussie bij voorbaat onmogelijk maakt door te voorkomen dat zijn potentiële tegenstander in de discussie binnen zijn studieprogramma gekonfronteerd wordt met een andere visie. Echte kritische wetenschap

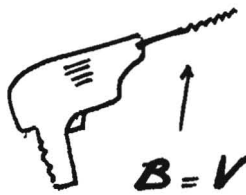
heeft dit uitsluiten en kleineren van andere visies niet nodig maar durft een open konfrontatie aan. En als een docent benoemd moet worden, laat het dan in ieder geval iemand zijn die weet waar hij over praat als hij het over marxisme heeft. Teveel onjuistheden over het marxisme worden alom verkondigd en wellicht is het daarom inderdaad raadzaam een marxist aan te trekken voor deze functie.

-L

-K

DIEMEN

m = V

Z.O.Z.

SEF XOCHUISSES

DAGBLAD HET PAROOL
AMSTERDAM
27 MAART 1973

RAADGEVEND BUREAU BERENSCHOT
UTRECHT
4 APRIL 1973

C.B.S.
DEN HAAG
26 APRIL 1973

EFFECTENBEURS
AMSTERDAM
7 MEI 1973

Praatkoek bij de kantinekoffie

In mijn dagelijkse overpeiningshalffuurtje dwalen mijn gedachten ook wel eens af naar de gang van zaken op de economische fakulteit. Niet zozeer omdat daar problemen zijn die 'je ziel openrijten', maar doorgewoond omdat je zelfs je eigen gedachten niet kan dwingen. Nu geschieden daar allerlei dingen, waarvan een deel mij wel kan bekoren, een ander deel staat nog op mijn overpeinings-wachtdienst, maar het overige deel maakt vraagtekens en kanttekeningen bij mij los.

Zo vraag ik mij af waarom er in de onderwijscommissie of de onderwijsprogrammacommissie geen enkele (onderwijs)psycholoog zitting heeft. Het is mij een raadsel, hoe mensen zonder een pedagogische of (onderwijs)psychologische opleiding beslissingen kunnen nemen over allerlei onderwijsactiviteiten. Tenslotte benoem je een psycholoog ook niet tot directeur van de Nederlandse Bank (om maar eens een heel eenvoudig voorbeeld te noemen). Ik geloof dat een groot deel van de moeilijkheden op onze fakulteit voortspuiten uit de omstandigheid dat er economen zijn die denken allesweters te zijn. Wat weet een econoomist in hemelsnaam van groepsprocessen en van kennisoverdrachtprocessen? Zoals bij multiple-choice vragen is ook hier maar één goed antwoord: niets of in ieder geval onvolgende om daar beslissingen over te nemen.

Bovenstaande komt ook goed tot uiting in de wijze waarop professoren, lektoren en docenten benoemd worden. Wanneer zij didaktische gaven bezitten, dan is dit eerder toeval dan opzet. Nog steeds worden op een wetenschappelijke instelling als de onze, professoren en lektoren benoemd, niet zozeer op grond van hun didaktische gaven, maar op andere gronden zoals het wetenschappelijk peil van de door hen geschreven boeken en tijdschriften. Het mag langzamerhand toch wel bekend zijn dat uitmuntende wetenschappers vaak zeer matige professoren en lektoren zijn (natuurlijk wat betreft het onderwijsaspect van hun professoraat resp. lektoraat).

Naar mijn mening zijn ook een aantal problemen bij het bloksysteem in de kandidaatsfase het gevolg van omstandigheden zoals ik die hierboven heb geschetst. Ik had en heb nog steeds de indruk dat men als één van de voordelen van het bloksysteem zag, het verdwijnen

van de massale hoorcolleges (die trouwens ook door de strenge selectie in de prope- deuse verdwenen zijn) en het opkomen van een soort werkcolleges. Men verwachtte waarschijnlijk een levendig en uitgebreid vraag- en antwoordspel (de vraag van de docent, de antwoorden van de studenten, voor alle duidelijkheid). Door sommige docenten werd in ieder geval ijverig geprobeerd het antwoord bij de studenten los te peuten. Een psycholoog of andragoog had kunnen vertellen dat een intensief vraag-en-antwoordspel (eventueel uitlopend op discussie) alleen maar lukt als de groep maximaal 15-20 mensen omvat, de deelnemers elkaar in ieder geval enigszins kennen en de behandelde stof door de studenten goed voorbereid wordt. Het leek mij dat, wat dit betreft, vele colleges in het bloksysteem tussen de wal en het schip vielen; het waren hoorcolleges noch werkcolleges.

Het is m.i. noodzakelijk in het eerste college van de blokperiode duidelijk af te spreken, in welke vorm het onderwijs gegoten zal worden. Ook is het misschien aanbevelenswaardig de vorm waarin het vak gegeven wordt, te laten verschillen per blokperiode. Een voorbeeld: in blok I wordt, zeg, Algemene Theorie gegeven als een hoorcollege waarbij de studenten vrij zijn om te komen en te gaan, terwijl in blok II een werkcollege gegeven wordt (over dezelfde stof als bij het hoorcollege) waarbij van de studenten geëist wordt, dat zij van tevoren de stof bestuderen en dat zij intensief werkzaam zijn tijdens het werkcollege. Mijn voorstel komt dus neer op een soort produkt-differentiatie.

Er is nog iets wat mij een beetje dwars zit. Nu, na bijna 2½ jaar studie in de economie, kom ik langzamerhand tot de ontdekking dat ik eigenlijk niets weet van de economische wetenschap. Steeds meer begin ik mij verantwoord te voelen met Clapham met zijn "empty economic boxes" (en dat terwijl Keynes nog tussen ons beiden in zit, in de tijd gezien). Natuurlijk weet ik wel kunstjes uit te halen met vraag- en aanbodcurven en ander speelgoed van de economische wetenschap, maar het wezen, de essentie van de gebruikte begrippen blijven bij mij nog in de mist hangen.

Tenslotte wil ik nog wel even kwijt dat m.i. ons gebouw en in het bijzonder de kantine niet bijster gezellig is ingericht. Een paar plantenbakken in de kantine lijkt mij al een hele vooruitgang. Ook zou ik het wel leuk vinden als de kantine d.m.v. afscheidingen in kleinere ruimten verdeeld zou worden. Zo'n afscheiding hoeft helemaal niet zoveel geld te kosten; het enige materiaal dat je nodig hebt zijn twee hardboardplaten, vier planken, wat houtschroeven enkele honderden lege bieren frisdrankblikjes die tussen de hardboardplaten geplaatst worden. Misschien een karweitje voor de SEF?

Hein Vrolijk

LET OP!
ER WORDT ENORM
GESTOLEN IN HET
MAUPOLEUM.
LAAT GEEN GELD
ACHTER IN UW
JASSEN. SLUIT UW
KAMER WANNEER
U WEGGAAT.
TOT NU TOE IS ER
AL f 1200,- GESTOLEN
GEEF DE DIEVEN
GEEN KANS.

DRINK

raak

BIJ ELKE

SPORT

EKONOMEN

**ONDER EEN DAK MET
uw instituut/collegezalen
vindt u een grote sortering
boeken op economisch gebied**

BRINKMAN'S

boekhandel

2^e ETAGE

kamer 2386..2388

Burg. Tellegenhuis

Jodenbreestraat 23

Tel. 525 4024